

балансу між роботою і повсякденним життям, емоційного розвантаження, покращення комунікації у парах. Подібні заходи створюють відчуття турботи і захисту з боку керівництва, підвищують значимість працівників, у результаті чого зростає рівень задоволеності роботою. Ці фактори допомагають протидіяти професійному стресу, сприяють застосуванню адекватних копінг-стратегій, підвищують якість професійного та особистого функціонування працівників (Barber, G.,1986).

Список використаних джерел:

1. Barber, G. (1986). Correlates of job satisfaction among human service workers. *Administration in Social Work*. 10(1), 25–38
2. Christine Grant, Louise Wallace, Peter Spurgeon. (2014). *The Development of 'Actionable' Strategies for Individuals, Supervisors and Organizations to Facilitate the Improvement of Work-Life Balance, Job Effectiveness and Well-Being of Remote E-Workers*.
3. David Farmer, MSW. Increasing Job Satisfaction among Social Workers. *International Journal of Humanities and Social Science*: Vol. 1 No. 18 Lakehead University Thunder Bay, Ontario, Canada 955, Oliver Rd. P7B-5E1 Canada
4. Gail Kinman, Almuth McDowall. (2014). *DOP Symposium: Researching the Work/Non-Work Interface: A Focus on Diversity and Difference in Sampling, Measurement and Management*. Materials of 11th Conference of the European Academy of Occupational Health Psychology. London
5. Ntombenhle Brenda Moyane. (2016). *A research report submitted to the Department of Social Work. School of Human and Community Development, Faculty of Humanities, University of the Witwatersrand, in partial fulfilment of the requirements for the degree of Master of Arts in Occupational Social Work*.
6. Tom Cox. (2014). *Work & Stress. The UK Management Standards: Looking Forwards, Looking Back*, Materials of 11th Conference of the European Academy of Occupational Health Psychology. London

Дума Л.П., магістр соціальної роботи,
старший викладач, кафедра Школа соціальної роботи,
Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
Lduma@ukma.edu.ua

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

В Україні на даний час більшість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштовані до сімейних форм виховання, але частина перебувають у системі інституційного догляду, яка налічує понад 700 інтернатних закладів для дітей. За даними, наведеними Уповноваженим Президента з прав дітей Миколою Кулебою під час заходів, присвячених питанням деінституціалізації догляду і виховання дітей, у цих закладах у 2018

році виховувалося 106 700 дітей, і лише 8174 особи мали встановлений статус дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування.

Під деінституціалізацією прийнято розуміти не негайне закриття інтернатних закладів, а поетапний процес заміни системи інституційного догляду і виховання дітей на систему, яка забезпечує виховання в сім'ї або умовах, максимально наближених до сімейних. Основні складові деінституціалізації - ґрунтовний аналіз ситуації на національному, регіональному рівнях та в кожному конкретному закладі, управління процесом з чітким розподілом функцій відповідальних органів і служб, розробка та поступове впровадження альтернативних послуг у громаді, моніторинг та кінцеве оцінювання результатів роботи - знайшли відображення у Національній стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України у серпні 2017 року.

Перший підготовчий етап реалізації Стратегії (2017-2018) завершився, він передбачав нормативно-правове, методичне забезпечення процесу реформування, створення міжвідомчих робочих груп з упровадження Стратегії, аналіз ситуації у закладах, затвердження регіональних планів реформування системи інституційного догляду, розроблення навчальних програм для фахівців, залучення інвестицій; другий етап пов'язаний із виконанням з 2019 по 2024 рік регіональних планів; а третій етап названо підсумковим – очікується, що у 2025-2026 роках буде здійснено комплексний аналіз результатів реалізації Стратегії й визначено напрями подальшого розвитку системи забезпечення та захисту прав дітей в Україні (Розпорядження КМУ, 2017).

Житомирщину називають першим регіоном, що приступив до реалізації Національної стратегії реформування за підтримки Фондації Lumos (Великобританія), заснованої Джоан Роулінг. Ще одним вагомим внеском в деінституціалізацію догляду і виховання дітей є Проект Світового банку «Модернізація системи соціальної підтримки населення України», який передбачає позику Уряду України з 2014 по 2020 рік, частина якої призначена підтримати трансформацію інтернатних закладів.

Регіональні плани реформування системи інституційного догляду, наприклад у Чернігівській області (Розпорядження голови ЧОДА, 2019), ґрунтуються на результатах комплексної оцінки закладів за методологією, рекомендованою Міністерством соціальної політики України, й містять не лише перелік необхідних заходів відповідно до визначених завдань, а й графік (черговість) трансформації закладів регіону. За участі членів регіональної міжвідомчої робочої групи, працівників інтернатних закладів та залучених консультантів формуються плани здійснення змін у закладах та системі опіки над дітьми, яка включає також механізм прийняття відповідальних рішень з урахуванням вивчених потреб дітей та ресурсів

місцевої громади. Фахівці розглядають можливості закриття частини закладів регіону за умови поступової реінтеграції дітей у біологічні сім'ї та сімейні форми влаштування чи розвитку на базі закладів послуг населенню громади. Так, обираються саме ті послуги і спосіб організації їх надання (модель чи форма надання послуг), які мінімізують тривалість цілодобового перебування дітей у закладі, якщо є така необхідність, і, в той же час, орієнтовані на їхні потреби і професійний досвід працівників закладу – наприклад, з надання дітям якісної реабілітаційної допомоги широкого спектру.

План трансформації закладу як документ може містити такі розділи, відповідно до рекомендацій Міністерства соціальної політики України щодо складання планів трансформації закладів інституційного догляду та виховання дітей (Рекомендації МСПУ, 2018): розділ 1 «Загальна характеристика закладу» (аналіз контингенту вихованців, персонал інституції, інфраструктура інституції та її матеріально-технічна база, послуги, які надаються в інституції, її спеціалізація, співпраця інституції з громадою, суспільством); розділ 2 «Планування реінтеграції дітей чи їх влаштування до сімейних форм виховання або форм, максимально наближених до сімейних» (аналіз здійснення оцінки потреб дітей та їхніх сімей, підсумки щодо можливостей виведення дітей з інституції); розділ 3 «Планування трансформації закладу інституційного догляду і виховання дітей» (визначення потреби населення територіальної громади у наданні послуг, пропозиції щодо перепрофілювання інституції або її закриття, заходи з трансформації інституції).

Розробники беруть до уваги вдалі приклади здійснення подібних змін, не дивлячись на опір і труднощі різного характеру, серед яких часто згадується комунальний заклад «Макарівський районний центр соціальної підтримки дітей та сімей «Промінь надії» (Київська область, м. Макарів), створений на базі колишнього дитячого будинку «Барвінок» за підтримки Благодійної організації «Надія і житло для дітей». Ця організація надала допомогу й в налагодженні роботи Комунального закладу «Центр соціальної підтримки дітей та сімей «Добре вдома» (Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт Слобожанське). Згідно з Примірним положенням про центр соціальної підтримки дітей та сімей на базі таких закладів з урахуванням потреб громади можуть функціонувати відділення термінового влаштування дітей, відділення для батьків з дітьми, малий груповий будиночок, соціальна квартира, відділення невідкладної допомоги сім'ї, відділення денного перебування сімей з дітьми з обмеженням життєдіяльності (Постанова КМУ, 2016).

Якісно новий підхід до надання допомоги сім'ям, які виховують дітей з порушеннями здоров'я та розвитку, вже багато років застосовує у своїй роботі Харківський обласний спеціалізований будинок дитини «Гіппократ» під керівництвом Романа Марабяна. У закладі нині діють приймально-діагностичне відділення, відділення медичної реабілітації для

проходження дітьми двічі на рік 21-денного курсу медичної реабілітації, відділення паліативної допомоги, виїзна паліативна служба, відділення раннього втручання. Ця краща практика береться до уваги в ході створення планів трансформації інтернатних закладів, що спеціалізуються на здійсненні догляду і виховання таких дітей.

Плани трансформації погоджуються на засіданні міжвідомчої робочої групи і затверджуються на регіональному рівні. Далі має здійснюватися їх поетапна реалізація з урахуванням визначених ризиків та індикаторів виконання завдань, проводиться робота з персоналом, яка передбачає необхідне навчання, додатковий підбір персоналу, за потреби сприяння у працевлаштуванні вивільнених працівників закладів.

Реформування системи інституційного догляду та виховання дітей це складаний і комплексний процес, який передбачає передусім ґрунтовну підготовчу роботу, ретельне вивчення стану закладів, потреб дітей і сімей, ресурсів громади, орієнтацію на розвиток необхідних послуг, чітку міжвідомчу взаємодію відповідальних органів і служб, а також врахування кращих закордонних та українських практик здійснення змін.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу». № 526-р. (2017).
2. Розпорядження голови Чернігівської обласної державної адміністрації «Про затвердження регіонального плану реформування системи інституційного догляду та виховання дітей в Чернігівській області на 2019-2026 роки». №8. (2019).
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Примірного положення про центр соціальної підтримки дітей та сімей». № 834. (2016).
4. Рекомендації щодо складання планів трансформації закладів інституційного догляду та виховання дітей Міністерства соціальної політики України: додаток до листів №24322/0/2-17/37, №7832/0/2-18/37. (2018).

Зборовська І. В., студентка 4 курсу
кафедри Школа соціальної роботи,
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
jaryna.zboriv@gmail.com

Науковий керівник: **Дума Л. П.**, магістр соціальної роботи,
старший викладач кафедри Школа соціальної роботи,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
lduma@ukma.edu.ua

ПРИНЦИПИ ДОГЛЯДУ ЗА ЛЮДЬМИ, ЩО ЖИВУТЬ З ДЕМЕНЦІЄЮ

Згідно з Державним стандартом догляду вдома (2013), ця послуга спрямована на створення умов забезпечення життєдіяльності осіб, які частково або повністю втратили чи не